

PRODUKTBESKRIVNING

GSD-Ortnamn

DOKUMENTVERSION: 5.2

Figur 1. Vägskylt med texten Åre kommun både på svenska och samiska.

Innehållsförteckning

1	ALLMÄN BESKRIVNING	3
1.1	INNEHÅLL	3
1.2	GEOGRAFISK TÄCKNING	3
1.3	KOORDINATSYSTEM	3
2	KVALITETSBEKRIVNING	4
2.1	SYFTE OCH ANVÄNDBARHET	4
2.2	DATAFÄNGST	4
2.2.1	<i>Tillkomsthistorik</i>	4
2.3	UNDERHÅLL	4
2.3.1	<i>Underhållsfrekvens</i>	4
2.4	DATAKVALITET	5
2.4.1	<i>Fullständighet</i>	5
2.4.2	<i>Logisk konsistens</i>	5
2.4.3	<i>Tematisk noggrannhet</i>	5
2.4.4	<i>Lägesnoggrannhet</i>	5
3	LEVERANSENS INNEHÅLL	5
3.1	KATALOGSTRUKTUR I LEVERANS	5
3.1.1	<i>Dokument</i>	5
3.1.2	<i>Font</i>	5
3.1.3	<i>Ortnamn</i>	5
3.2	LEVERANSFORMAT	5
3.3	FILUPPSÄTTNING	6
3.3.1	<i>Shape-format</i>	6
3.3.2	<i>MapInfo-format</i>	6
3.3.3	<i>ASCII-tabell</i>	6
4	UTSEENDE PÅ OCH UPPRITNING AV DATA	7
4.1	UTBREDNING	7
4.2	INSTALLATION AV FONTER	7
5	SKIKTBEKRIVNING OCH KODLISTA	7
5.1	ATTRIBUTUPPSÄTTNING FÖR SHAPE- OCH MAPINFO-FORMAT	7
5.2	ATTRIBUTUPPSÄTTNING FÖR ASCII-TABELL	11
6	FÖRÄNDRINGSFÖRTECKNING	12
	BILAGA 1: REDOVISNING AV SAMISKA ORTNAMN	13
	BILAGA 2: FÖRTECKNING ÖVER SAMISKA TECKEN	14

I Allmän beskrivning

GSD-Ortnamn är en produkt som baseras på ortnamnsregistret. Ortnamnen i registret används för att redovisa ortnamn på de allmänna kartorna, samt att redovisa eller skapa register av ortnamn i andra produkter som levereras till kunder.

Ortnamnsregistret fungerar som ett nationellt ortnamnslexikon - en ny ”Svenska akademiens ordlista för ortnamn” - där ortnamnens fastställda former och stavningar framgår.

Registret innehåller de ortnamn som kommer från Lantmäteriets grundläggande geografiska databas (GGD) i skala 1:10 000.

Vanligtvis redovisas ett namn per namngivet objekt, förutom inom flerspråkiga områden där två eller tre namn kan förekomma för samma objekt. Under ortnamnsregistrets uppbyggnad kan det förekomma dubletter av vissa ortnamn, detta kommer att rättas till.

Det totala antalet ortnamn i registret är drygt 980 000 (2019) och kommer successivt att utökas.

I.1 Innehåll

GSD-Ortnamn innehåller alla ortnamn från produkten [Topografi 10 Nedladdning, vektor](#).

Till varje ortnamn finns uppgifter om geografiskt läge; dels i form av administrativ tillhörighet, dels enligt koordinater i rikets nät. Den administrativa tillhörigheten anges med koder för län, kommun samt socken och stad. Till varje ortnamn anges även uppgifter om detaljtypskod och språktillhörighet samt ett löpnummer för varje namngivet objekt. Löpnumret tillsammans med språkkoden skapar ett unikt värde för ortnamnet. *Exempel:* Brunmyrberget (Svenska) och Gåsjesdvárrie (Umesamiska) har samma löpnummer eftersom namnen syftar på samma berg men har olika språkkod.

Tecknen lagras enligt ISO 8859–10.

Församlingskoder utgår eftersom församlingar inte längre tillhandahålls av Lantmäteriet. Istället har GSD-Ortnamn kompletterats med en ny geografisk indelning kopplad till socken, eftersom Lantmäteriets ortnamnsmyndighet har sett ett behov av en indelning som kan ersätta församling. Den nya geografiska indelningen benämns *Socken och stad*.

I.2 Geografisk täckning

Informationen är rikstäckande.

I.3 Koordinatsystem

Plan: SWEREF 99 TM

2 Kvalitetsbeskrivning

Kvalitetsmärkningen syftar till att ge information om kvalitet på lagrade objekt.

För mer information om de olika kvalitetsparametrar som används i produktbeskrivningen, se [HMK Ordlista \(pdf\)](#) och [HMK Geodatakvalitet \(pdf\)](#). För termer och definitioner av dessa se även [termdatabasen Ekvator](#).

2.1 Syfte och användbarhet

Produkten GSD-Ortnamn kan till exempel användas för att kontrollera stavningen av ortnamn, post- och varudistribution, planeringsarbete inom statlig och kommunal förvaltning, vägvisning bl.a. inom räddningstjänsten och forskning.

2.2 Datafångst

2.2.1 TILDKOMSTHISTORIK

Insamling av ortnamn påbörjades vid framställning av Ekonomiska kartan under 1930-talet. Ortnamn fastställda av Lantmäteriet har även samlats in i samband med fältarbete genom uppteckningar, där lokalbefolkningen varit sagesmän. Namnet har därefter granskats av ortnamnsexpertis och jämförts med de uppteckningar som finns i ortnamnsarkiven i Uppsala, Göteborg och Lund.

I och med att fältarbetet avslutades 2004 har samverkan mellan olika myndigheter och kommuner blivit en stor del av dagens insamling av ortnamn till Lantmäteriets grunddata.

Ortnamn fastställda av regeringen, länsstyrelsen eller kommunen levereras som attribut till objekt via samverkansavtal. Dessa ortnamn granskas av lantmäteriets ortnamnssektion innan de publiceras.

2.3 Underhåll

Lantmäteriet är en nationell ortnamnsmyndighet vilket bl.a. innebär att vi ska verka enligt kulturmiljölagens 1 kap. § 4 God ortnamnsed. Paragrafen stadgar att "god ortnamnsed" skall iakttas vid all statlig och kommunal ortnamnsverksamhet. Det innebär bland annat att man inte får ändra hävdvunna ortnamn utan starka skäl.

Vidare ska ortnamn normalt stavas enligt vedertagna regler för svensk språkriktighet. Ortnamn på svenska, finska, meänkieli och samiska ska samtidigt användas i våra flerspråkiga områden.

De ortnamn som presenteras i GSD-Ortnamn är normerande, granskade och fastställda av Lantmäteriet.

2.3.1 UNDERHÅLLSFREKVENNS

Ortnamnen utökas och ajourhålls fortlöpande efter namnbeslut.

2.4 Datakvalitet

2.4.1 FULLSTÄNDIGHET

Ortnamn har hög fullständighet och är rikstäckande. I minoritetsområden redovisas även ortnamn på finska, meänkieli och samiska.

2.4.2 LOGISK KONSISTENS

Ortnamn är kartografiska texter och har ingen koppling till de ortnamnsobjekt som texten syftar till.

2.4.3 TEMATISK NOGGRANNHET

Ortnamn har hög klassificeringsnoggrannhet.

2.4.4 LÄGESNOGGRANNHET

Registrerade koordinater motsvarar textinsättningspunktens läge. Noggrannheten för ortnamnsobjektets läge kan därför inte anges exakt.

3 Leveransens innehåll

3.1 Katalogstruktur i leverans

3.1.1 DOKUMENT

Katalogen finns i varje leverans och innehåller de dokument som beskriver produkten.

3.1.2 FONT

För att den samiska texten ska presenteras på rätt sätt bifogas fonterna i filerna *GSDTxt.ttf*, *GSDTxb.ttf*, *GSDTxi.ttf*, *GSDTxdn.ttf*, *GSDTxdni.ttf*, *GSDTxnb.ttf*.

3.1.3 ORTNAMN

Katalogen innehåller en underkatalog med data. Underkatalogen rymmer data över det beställda området (t.ex. data över en viss kommun eller ett visst koordinatbestämt område). Utöver filerna med ortnamnsinformationen finns i denna katalog även en fil där det totala antalet objekt finns sammanställt.

3.2 Leveransformat

Uppgifterna kan levereras i formaten shape, MapInfo eller ASCII-tabell.

3.3 Filuppsättning

3.3.1 SHAPE-FORMAT

Vid leverans i shape-format levereras fem filer per utsnitt.

Tabell 1. Lista över vilka 5 filer som finns för shape-formatet.

*.shp	Geometrifil.
*.dbf	Attributfil i Dbase-format.
*.shx	Indexfil.
*.prj	Projektionsfil.
*.cpg	Encoder.

Geometri-index skapas ej på shape-filerna.

Attribut-index skapas ej på Dbase-filerna.

Encoder behövs för att svenska och samiska tecken ska visas korrekt.

3.3.2 MAPINFO-FORMAT

Vid leverans i MapInfo-format (tab) levereras fyra filer per utsnitt.

Tabell 2. Lista över vilka 4 filer som finns för MapInfo-formatet.

*.tab	Huvudfil/Tabell-definitioner.
*.dat	Attributfil.
*.map	Geometrifil.
*.id	Indexfil till grafiska objekt.

Varken geometri- eller attributindex skapas.

Alla tomma fält (null) får värdet -9999 när data transformeras till MapInfo-formatet.

3.3.3 ASCII-TABELL

Vid leverans i ASCII, table (txt), levereras en fil per skikt.

4 Utseende på och uppritning av data

4.1 Utbredning

Produkten är anpassad till skala 1:5 000 - 1:50 000.

4.2 Installation av fonter

Oavsett vilken programvara som används måste den medföljande fontfiler, se kap. 3.1.2, installeras via Kontrollpanelen-Teckensnitt, för att erhålla korrekt symbolpresentation. Texten använder Windows standardfont, *Arial*.

5 Skiktbeskrivning och kodlista

Informationen levereras i ett skikt för respektive Shape/Mapinfo och ASCII.

5.1 Attributuppsättning för shape- och MapInfo-format

Skiktet innehåller kartografiskt placerad text. Som teckensnitt rekommenderas Arial.

Tabell 3. Attributuppsättning.

Detaljtyp	Namn	Beskrivning	Urval
ANLTX	Anläggningsnamn	Namn på anläggning eller anläggningsområde. Anläggning kan vara en byggnad, en samling byggnader, eller på annat sätt anlagt område avsett för produktion, tjänsteutövning eller rekreation.	Granskade och fastställda namn av Lantmäteriets ortnamnssektion. Exv. namn på flygplats, fyr, kraftverk, vandringsled, riksröse, torg, idrottsanläggning. Namn på flygplatser redovisas enligt förteckning hämtad från AIP (Luftfartsstyrelsens lista över flygplatser). Flygplatser som redovisas med namn har faciliteter och kör enligt tidtabell. Namn på fyrar skrivs alltid ut i bokstavsform när det förekommer en siffra i namnet.
BEBTX	Bebyggelsenamn	Namn på bebyggelse. Bebyggelse är en byggnad eller en samling av byggnader avsedda i första hand för bostadsändamål eller kontor. Ex. namn på byar, gårdar, torp samt övrig enskild bebyggelse. OBS! Namn på tätorter kan också ingå i denna detaljtyp.	Granskade och fastställda namn av Lantmäteriets ortnamnssektion.

Detaljtyp	Namn	Beskrivning	Urval
BEBTÄTTX	Ortnamn på tätort	Namn på tätbebyggt område.	Granskade och fastställda namn av Lantmäteriets ortnamnssektion. Namnsättningen ska vara det hävdvunna ortnamnet, exv. Gävle, Andersberg, Huskvarna, Norrhult, Klavreström eller Svansjö sommarby. För att få en uppfattning av en tätorts utbredning kan SCB:s tätortsavgränsning användas som underlag. En statistisk tätort avgränsas enligt SCB:s definition som en sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare och högst 200 m mellan husen. Ex. Sundbyberg ingår i den statistiska tätorten Stockholm. Men namnet Sundbyberg redovisas med detaljtyp BEBTÄTTX eftersom den har fler än 200 invånare. Namn enligt SCB:s statistiska tätorter redovisas endast i Översiktskartan skala 1:250 000 som attribut till tätorten.
GLACIÄRTX	Namn på glaciär	Namn på glaciär.	Granskade och fastställda namn av Lantmäteriets ortnamnssektion.
KOMMUNTX	Kommunnamn	Namn på kommun.	Redovisas endast inom enklaver.
KULTURTX	Upplýsningstext, kulturhistorisk lämning	Upplýsningstext för fornlämning eller övrig kulturhistorisk lämning.	Namnsatta lämningar som redovisas enligt fastställd förteckning över upplýsningstext.
KYRKATX	Kyrka, namn	Namn på större kyrkobyggnad, församlingskyrka, f.d. församlingskyrka och sockenkyrka tillhörande Svenska kyrkan. Till kyrka hör även kapell (ej gravkapell) och ödekyrka.	Granskade och fastställda namn av Lantmäteriets ortnamnssektion. Suffixet kyrka skrivs alltid efter namnet. Exempel är Ovanåkers kyrka. Kyrkans namn består av församlingsnamnet i genitiv tillsammans med huvudordet kyrka, exv. Vendels kyrka. Granskade och fastställda namn av Lantmäteriets ortnamnssektion.
NATTX	Namn på område skyddat med NVL	Namn på natur- och kulturresevat samt naturskyddsområden som lagskyddas.	Av Regeringen och Länsstyrelsen fastställda namn på nationalpark, naturresevat, domänresevat, kulturresevat och salskyddsområde. I de fall då namnet inte överensstämmer med Lantmäteriets fastställda ortnamn kontaktas ortnamnssektionen som gör en bedömning om namnet ska redovisas med namn eller endast med upplýsningstext.

Detaljtyp	Namn	Beskrivning	Urval
SANKTX	Namn på sankmark	Namn på sankmark.	Granskade och fastställda namn av Lantmäteriets ortnamnssektion.
SOCKENTX	Sockennamn	Namn på socken.	Redovisas endast inom enklaver.
TERRTX	Terrängnamn	Namn på natur- och terrängföreteelser.	Granskade och fastställda namn av Lantmäteriets ortnamnssektion.
TRAKTTX	Traktnamn	Namn på trakter.	Enligt innehållet i Fastighetsregistret.
VATTDELTX	Namn på del av vatten (sjöar och större vattendrag)	Namn på del av vatten. Exv. del av hav, sjö, sund och vik.	Granskade och fastställda namn av Lantmäteriets ortnamnssektion.
VATTDRTX	Vattendrag, namn	Namn på vattendrag, fors eller vattenfall.	Granskade och fastställda namn av Lantmäteriets ortnamnssektion.
VATTTX	Namn på sjö	Namn på hav och sjö.	Granskade och fastställda namn av Lantmäteriets ortnamnssektion.

Tabell 4. Attributuppsättning.

Nr	Attribut	Typ Shape	Längd Shape	Typ MapInfo	Längd MapInfo	Beskrivning
1	ORTNAMN	Text	100	Text	100	Ortnamnet i sin fullständiga, fastställda form.
2	KVARTSRUTA	Text	7	Text	7	Anger i vilken 25x25 km ruta (motsvarande Terrängkartans gamla bladindelning i kvartsrutor) namnet finns.
3	XKOORD	Decimal	7,0	Decimal	7,0	Nordliga koordinaten för namnets textinsättningspunkt.
4	YKOORD	Decimal	7,0	Decimal	7,0	Östliga koordinaten för namnets textinsättningspunkt.
5	LANSKOD	Text	2	Text	2	SCB:s numeriska kod för det län namnet tillhör.
6	KOMMUNKOD	Text	2	Text	2	SCB:s numeriska kommunkod inom aktuellt län.
7	DETALJTYP	Text	12	Text	12	En alfabetisk kod för aktuell namnkategori.

Nr	Attribut	Typ Shape	Längd Shape	Typ MapInfo	Längd MapInfo	Beskrivning
8	SPRAK	Text	2	Text	2	Anger namnets språktillhörighet, se tabell 1.
9	LOPNR	Decimal	14,0	Decimal	14,0	Ett löpnummer för varje namngivet objekt. Löpnumret är varken unikt eller stabilt.
10	SNST_ID	Text	4	Text	4	Kod för den socken och stad namnet tillhör.
11	SOCKENSTAD	Text	100	Text	100	Namn för socken och stad.

Tabell 5. Språkkod med beskrivning.

Språkkod	Beskrivning
SV	Svenska
NS	Nordsamiska
LS	Lulesamiska
SS	Sydsamiska
FI	Finska
US	Umesamiska
TF	Meänkieli (tornedalsfinska)

5.2 Attributuppsättning för ASCII-tabell

För beskrivning av innehållet i attributet DETALJTYP och SPRAK se tabell 3 och tabell 5.

Tabell 6. Attributuppsättning.

Nr	Attribut	Typ	Längd, position	Beskrivning
1	ORTNAMN	Text	100,1	Ortnamnet i sin fullständiga, fastställda form.
2	KVARTSRUTA	Text	7,102	Anger i vilken 25x25 km ruta (motsvarande Terrängkartans gamla bladindelning i kvartsrutor) namnet finns.
3	YKOORD	Text	7,110	Östliga koordinaten för namnets textinsättningspunkt.
4	XKOORD	Text	7,118	Nordliga koordinaten för namnets textinsättningspunkt.
5	LANSKOD	Text	2,126	SCB:s numeriska kod för det län namnet tillhör.
6	KOMMUNKOD	Text	2,128	SCB:s numeriska kommunkod inom aktuellt län.
7	DETALJTYP	Text	12,133	En alfabetisk kod för aktuell namnkategori.
8	SPRAK	Text	2,146	Anger namnets språktillhörighet, se tabell 1.
9	LOPNR	Text	14,149	Ett löpnummer för varje namngivet objekt. Löpnumret är varken unikt eller stabilt.
10	SNST_ID	Text	4, 164	Kod för den socken och stad namnet tillhör.
11	SOCKENSTAD	Text	100, 169	Namn för socken och stad.

6 Förändringsförteckning

Tabell 7. Tabell över förändringsförteckning.

Version	Datum	Orsak samt ändring mot tidigare version
5.2	2021-10-01	Hänvisningar till Fastighetskartan ändrad till den nya produkten Topografi 10 Nedladdning, vektor.
5.1	2020-01-15	Informationen är kompletterad med Socken och stad kod och namn.
5.0	2017-06-20	Dokumentförändringar. En ny mall för kapitelindelningen har använts och texten har granskats. Dokumentet har kompletterats med information kring datakvalitet. Bilagor för förtydligande kring samiska har lagts till.
4.5	2017-05-09	Förändrat innehåll. Församlingsinformationen har utgått.

Bilaga I: Redovisning av samiska ortnamn

Figur 2 Karta över utbredningen av samiska språkområden.

Bilaga 2: Förteckning över samiska tecken

Tabell 8 Koder för samiska tecken i ISO 8859-10.

Tecken	ISO 8859-10
Á	193
á	225
Š	170
š	186
Č	200
č	232
Ž	172
ž	188
Đ	169
đ	185
Ŋ	175
ŋ	191
Ƨ	187
Ƨ	171
Ě	203
ě	235
Ń	209
ń	241